

Ακολουθήσέ με
στο αρχαίο θέατρο
του Στράτου

Η χώρα των Αιτωλών και των Ακαρνάνων

Βουνά, πεδιάδες, ποτάμια, λίμνες και ακτές που βρέχονται από το Ιόνιο πέλαγος και τους κόλπους του Αμβρακικού, του Κορινθιακού και του Πατραϊκού διαμόρφωσαν στην Αιτωλοακαρνανία ένα πλούσιο φυσικό περιβάλλον. Ήταν ιδανικό για γεωργική και κτηνοτροφική εκμετάλλευση και κατάλληλο για την επικοινωνία με άλλους λαούς. Έτσι, η περιοχή κατοικήθηκε από τα παλαιολιθικά κιόλας χρόνια.

Δύο κυριώς μεγάλες ελληνικές φυλές έζησαν εκεί, οι Αιτωλοί και οι Ακαρνάνες. Ο Αχελώος, ο πιο πλούσιος σε νερά ποταμός της Ελλάδας, ήταν το φυσικό τους όριο, αν και όχι πάντοτε σταθερό. Οι

συνεχείς και σκληρές μεταξύ τους συγκρούσεις για τον έλεγχο της ευρύτερης περιοχής είχαν σαν αποτέλεσμα ο ένας να κατακτά κατά καιρούς εδάφη του άλλου. Κατά κανόνα, στους Ακαρνάνες ανήκε το δυτικό τμήμα που εκτεινόταν από τον Αχελώο έως το Ιόνιο πέλαγος, στα δυτικά, και από τον Αμβρακικό κόλπο έως τις εκβολές του Αχελώου, στα νότια, ενώ στους Αιτωλούς το ανατολικό τμήμα που περιελάμβανε και περιοχές πέρα από τα σημερινά όρια του νομού. Εκτός από αυτούς, στο βόρειο τμήμα του νομού κατοίκησαν οι Αμφίλοχοι και οι Αγραίοι, ενώ στη στενή λωρίδα που σχηματίζουν στα νότια οι ποταμοί Εύηνος και Μόρνος οι Λοκροί.

Οι Ακαρνάνες

Δεν ξέρουμε πότε ακριβώς εγκαταστάθηκαν στην περιοχή οι Ακαρνάνες. Κι ενώ για τους Αιτωλούς μαθαίνουμε από τον Όμηρο ότι συμμετείχαν στον Τρωικό πόλεμο, στους Ακαρνάνες δεν γίνεται καμία αναφορά.

Πάντως, τον 5ο αι. π.Χ. πολλές ακαρνανικές πόλεις αποτελούσαν ήδη τα κέντρα ευρύτερων περιοχών, με τα τείχη τους να είναι από τα πιο επιβλητικά και καλοδιατηρημένα οχυρωματικά έργα της αρχαιότητας. Οι πόλεις είχαν τις δικές τους συνελεύσεις και τους δικούς τους στρατηγούς. Όμως σε θέματα εξωτερικής πολιτικής και σε περιόδους πολέμου δρούσαν ενωμένες σε Κοινό.

Τον 4ο και 3ο αι. π.Χ. γνώρισαν άνθηση, ιδιαίτερα, μάλιστα, ο Στράτος και οι Οινιάδες. Όμως, από το 252 π.Χ., και με εξαίρεση μερικά μόνο διαστήματα, η Ακαρνανία έχασε την ανεξαρτησία της. Άλλοτε μοιράστηκε ανάμεσα στο βασίλειο της Ηπείρου και την Αιτωλία και άλλοτε προσαρτήθηκε εξολοκλήρου σε αυτή. Αργότερα, στα ρωμαϊκά χρόνια, προσαρτήθηκε στην επαρχία της Μακεδονίας και έπειτα της Αχαΐας.

Ύστερα από την ναυμαχία του Ακτίου, η οποία πραγματοποιήθηκε το 31 π.Χ. ανάμεσα στον Γάιο Ιούλιο Καίσαρα Οκταβιανό και τον Μάρκο Αντώνιο για τον έλεγχο του κράτους της Ρώμης, η Ακαρνανία έχασε την αυτοδυναμία της. Το Κοινό διαλύθηκε και οι κάτοικοι, όπως και της Αιτωλίας και της Ηπείρου, υποχρεώθηκαν να γίνουν μέτοικοι της Νικό-

Εικ. 1 Η αρχαία πόλη της Στράτου δίπλα στον σημερινό ομώνυμο οικισμό.

πολης, η οποία ιδρύθηκε από τον Οκταβιανό το 30 π.Χ. σε ανάμνηση της νίκης του. Οι περισσότερες πόλεις της Αιτωλοακαρνανίας έπεσαν σε παρακμή. Έτσι, η περιοχή μετα-

τράπηκε σε τόπο παραγωγής αγαθών για τις ανάγκες των δύο μεγάλων κέντρων της εποχής, της Νικόπολης και της Πάτρας. Ιδιαίτερη άνθηση γνώρισε πάλι τον 2ο αι. μ.Χ.

Στράτος, η πρώτη πρωτεύουσα των Ακαρνάνων

Δίπλα από το σημερινό χωριό Στράτος και πολύ κοντά στο Αγρίνιο βρίσκεται ο αρχαίος Στράτος, η πρώτη πρωτεύουσα του *Κοινού των Ακαρνάνων* από τον 4ο αι. έως το 272 π.Χ. και κεντρικό ιερό τους ως το 167 π.Χ. Ήταν χτισμένος στα σύνορα με την Αιτωλία, σε μία υπερυψωμένη θέση πολύ κοντά στη δυτική όχθη του Αχελώου, ο οποίος στην αρχαιότητα ήταν πλωτός τουλάχιστον ως την πόλη, τα πλοία, δηλαδή, μπορούσαν να πλεύσουν ως το σημείο αυτό.

Λόγω της κομβικής του θέσης, αφού μπορούσε να ελέγχει το πέρασμα του ποταμού, ήδη από τα τέλη του 6ου αι. π.Χ. ο Στράτος ήταν μία πόλη με σημαντική πολιτική και οικονομική δύναμη. «Μεγίστη» την αποκαλούσε ο Θουκυδίδης και όχι τυχαία, αφού τον

5ο αι. π.Χ. απέκτησε μία εξαιρετική οχύρωση που έφτανε τα 8 χιλιόμετρα. Κατά μήκος της ανοίχτηκαν συνολικά είκοσι δύο πύλες, ενώ το τείχος ενισχύθηκε με πενήντα πέντε πύργους που παρείχαν ακόμη μεγαλύτερη προστασία. Δική της ξεχωριστή οχύρωση είχε η ακρόπολη.

Τον 4ο αι. π.Χ., με την υποστήριξη του Μακεδόνα βασιλιά Κάσσανδρου, η πόλη γνώρισε τη μεγαλύτερή της ακμή. Με την υποκίνησή του, το 314 π.Χ. ο Στράτος σχεδιάστηκε από την αρχή, με σκοπό να αποτελέσει έναν υπολογίσιμο εχθρό για τους γειτονικούς Αιτωλούς. Η πόλη επεκτάθηκε σημαντικά και με χρήματα που έδωσε ο ίδιος ο Κάσσανδρος απέκτησε πολλά καινούρια κτήρια. Στην αγορά, που διπλασιάστηκε σε έκταση και

κλείστηκε ολόγυρα από στοές, χτίστηκε ένα νέο μεγάλο βουλευτήριο και πολύ κοντά της ένα θέατρο, ενώ πάνω από το ναό του προστάτη θεού Στρατίου Διός, που βρισκόταν σε περίοπτη θέση, χτίστηκε ένας νέος ναός και ο ιερός χώρος προστατεύτηκε από το τείχος.

Το 252 π.Χ. οι Αιτωλοί κατέλαβαν τον Στράτο, η πόλη όμως, ως μέλος της *Αιτωλικής Συμπολιτείας* πια, εξακολούθησε να έχει, λόγω της θέσης της, ένα σημαντικό ρόλο.

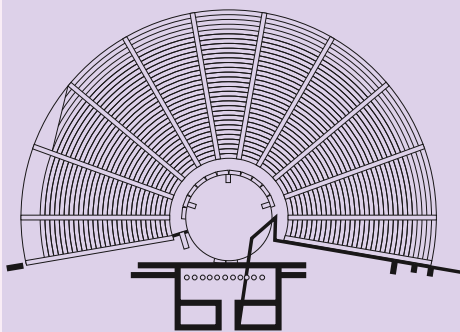
Το 30 π.Χ. ο Στράτος ερήμωσε, όμως από το τέλος των ρωμαϊκών χρόνων και μετά απέκτησε και πάλι αξία. Τον 19ο αι., πάνω στα ερείπιά του χτίστηκε το χωριό Σοροβίγλι. Το 1960 το χωριό μεταφέρθηκε στη σημερινή του θέση και σε ανάμνηση της αρχαίας πόλης μετονομάστηκε σε «Στράτος».

Εικ. 2 Το θέατρο του αρχαίου Στράτου.

Το θέατρο του Στράτου

Το θέατρο, λοιπόν, χτίστηκε τον 4ο αι. π.Χ. Φτιάχτηκε από πέτρα στο κοίλωμα μιας πλαγιάς που πρόσφερε εκπληκτική θέα προς τον ποταμό Αχελώο και την κοιλάδα του. Υπολογίζεται ότι θα πρέπει να χωρούσε γύρω στους 6.000 θεατές. Τον 3ο και τον 2ο αι. π.Χ. έγιναν μετατροπές στο κτήριο της *σκηνης* κυρίως, το οποίο χρειάστηκε να προσαρμοστεί στις αλλαγές που είχαν γίνει εντωμεταξύ στο δράμα.

Εικ. 3 Κάτοψη του θεάτρου.

Στάση 2η: Η ορχήστρα

Η ορχήστρα είναι από πατημένο χώμα και σχηματίζει κύκλο που έχει διάμετρο 15,5 μέτρα (εικ. 4, 5). Ένα λίθινο πλαίσιο που την περιβάλλει μοιάζει να ορίζει τον χώρο της. Πίσω από αυτό βρίσκεται ο αποχετευτικός αγωγός του θεάτρου, ο οποίος ανά δύο μέτρα περίπου ήταν καλυμμένος με πλάκες. Λίγο πριν φτάσει στην ανατολική *πάροδο*, δηλαδή τον διάδρομο που σχηματίζεται ανάμεσα στο δεξί άκρο του κοίλου και τη σκηνή, ο αγωγός γινόταν υπόγειος και περνούσε κάτω από τη σκηνή για να απομακρύνει έξω από το θέατρο τα νερά της βροχής.

Εικ. 4 Το κοίλο.

Στάση 1η: Το κοίλο

Παρόλο που σήμερα το θέατρο δεν σώζεται σε πολύ καλή κατάσταση, στο *κοίλο* έχουν βρεθεί τουλάχιστον τριάντα τρεις σειρές *εδωλίων* (εικ. 2, 4). Δώδεκα *κλίμακες*, σκάλες δηλαδή, που χρησιμοποιούν για την άνοδο και την κάθοδο των θεατών, χωρίζουν τα καθίσματα σε έντεκα *κερκίδες*. Ειδικές θέσεις είχαν κατασκευαστεί για τους επισήμους στην πρώτη σειρά κάθε *κερκίδας* (εικ. 5). Πρόκειται για λίθινες *προεδρίες*, καθίσματα, δηλαδή, που είχαν στήριγμα για την πλάτη και, όταν χρειαζόταν, και για τα χέρια (ακριανά καθίσματα). Προκειμένου, μάλιστα, να ξεχωρίζει η σειρά των

επισήμων από την *ορχήστρα*, είχαν φτιάξει ανάμεσά τους έναν πλακόστρωτο διάδρομο (εικ. 4).

Αυτές όμως δεν ήταν οι μοναδικές προεδρίες που είχε το θέατρο. Κατά την ανασκαφή βρέθηκαν στην ορχήστρα σπασμένα κομμάτια από την πλάτη δύο προεδριών που ήταν τοποθετημένες στο δεξί, αλλά και στο πάνω μέρος της ορχήστρας, ενώ φαίνεται ότι θα υπήρχε και μία τρίτη προεδρία στην αριστερή πλευρά (εικ. 5, 8). Αυτά τα τιμητικά καθίσματα είχαν κατασκευαστεί κατά την τελευταία περίοδο λειτουργίας του θεάτρου, δηλαδή τον 2ο αι. π.Χ.

Εικ. 5 Αποψη του θεάτρου.

Στάση 3η: Η σκηνή

Μπορεί σήμερα να βλέπουμε μόνο τα θεμέλια από το κτήριο της σκηνής, θα πρέπει όμως να φανταστούμε ότι στη θέση αυτή υψωνόταν στα αρχαία χρόνια ένα διώροφο κτήριο (εικ. 6). Ό, τι σώζεται σήμερα προέρχεται κυρίως από τις τελευταίες αλλαγές που έγιναν κατά τον 3ο με 2ο αι. π.Χ. Αρχικά η σκηνή βρισκόταν ακόμα πιο πίσω από την ορχήστρα και δεν ήταν παρά ένα απλό ισόγειο ορθογώνιο κτήριο που η πρόσοψή του, δηλαδή η πλευρά που έβλεπαν οι θεατές από το κοίλο, έμοιαζε με στοά. Φανταστείτε ότι η μορφή του ήταν περίπου σαν το κτήριο που δείχνει η εικόνα 7.

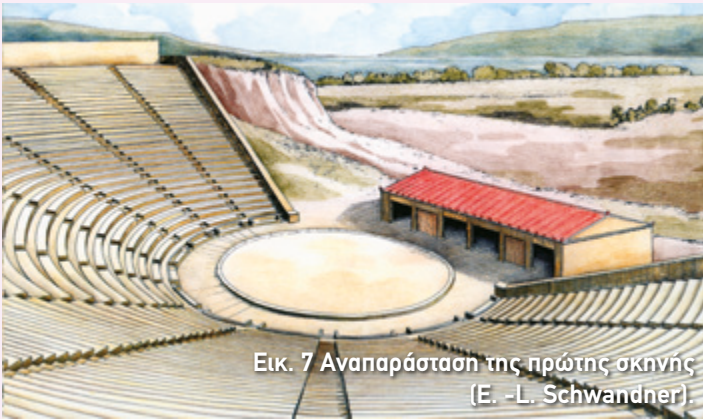
Ο δεύτερος όροφος προστέθηκε τον 3ο αι. π.Χ. Έκτοτε, η ορχήστρα έπαψε σταδιακά να είναι ο χώρος για την κίνηση των υποκριτών και όλη η δράση γινόταν στο πάτωμα του ορόφου, που ονομάζεται αλλιώς και *προσκήνιο*. Πίσω από τους υποκριτές σχηματιζόταν το σκηνικό της παράστασης. Ανάμεσα στους πεσσούς, τις τετράγωνες κολώνες, δηλαδή, που στήριζαν τη στέγη του κτηρίου, τοποθετούσαν ζωγραφισμένους πίνακες, οι οποίοι δημιουργούσαν ένα λιτό φόντο. Προκειμένου να διευκολύνουν την πρόσβαση των υποκριτών στο προσκήνιο, διαμόρφωσαν τον 2ο αι. π.Χ. τις δύο ράμπες που βλέπει κανείς στη θέση των παρόδων (εικ. 6, 8). Την ίδια περίοδο το κτήριο της σκηνής ήρθε πιο κοντά στην ορχήστρα, ενώ στο πίσω μέρος προστέθηκαν και τα *παρασκήνια*, δύο βοηθητικοί χώροι, δηλαδή, για τους ηθοποιούς. Τότε άλλαξε και η πρόσοψη του ισόγειου, η οποία απέκτησε δώδεκα κίονες. Τα θεμέλιά της είναι αυτά που βλέπει κανείς πίσω ακριβώς από την ορχήστρα (εικ. 5, 6). Έτσι, λοιπόν, η σκηνή κατέληξε να έχει περίπου τη μορφή που φαίνεται στην εικόνα 8.

Από τότε μέχρι σήμερα

Ήταν το 1805, όταν εντοπίστηκε το θέατρο. Χρόνια όμως αργότερα το κτήριο δεν ήταν και πάλι ορατό, ώσπου στα τέλη του 19ου αι. η θέση του ταυτίστηκε για μία ακόμη φορά. Τελικά, μετά από έναν περίπου αιώνα, την περίοδο 1990-1996, Έλληνες και Γερμανοί αρχαιολόγοι έφεραν στο φως το θέατρο της αρχαίας πόλης, δυστυχώς όμως αρκετά κατεστραμμένο. Έτσι, σήμερα όλα τα μέρη του θεάτρου, και κυρίως το κοίλο, έχουν ανάγκη από άμεση στερέωση και αναστήλωση, γι' αυτό και ο χώρος προσφέρεται μόνο για επίσκεψη.

Εικ. 6 Τα κατάλοιπα της σκηνής.

Εικ. 7 Αναπαράσταση της πρώτης σκηνής (E. -L. Schwandner).

Εικ. 8 Αναπαράσταση της μορφής που πήρε η σκηνή τον 2ο αι. π.Χ. (E. -L. Schwandner).

Και κάτι ακόμα...

Πέντε ακόμη αρχαία θέατρα έχουν βρεθεί μέχρι σήμερα στην Αιτωλοακαρνανία. Τα δύο από αυτά ανήκαν στην Ακαρνανία. Το ένα ήταν των Οινιάδων και το άλλο του Αμφιλοχικού Άργους. Το δικό τους θέατρο είχαν και οι αιτωλικές πόλεις Καλυδώνα και Πλευρώνα, ενώ το πέμπτο θέατρο βρίσκεται στην αρχαία Μακύνεια, μία λοκρική πόλη που όμως, άγνωστο πότε, πέρασε στα χέρια των Αιτωλών. Από τα έξι θέα-

τρα της Αιτωλοακαρνανίας, μεγαλύτερο είναι του Στράτου, ενώ από το θέατρο του Αμφιλοχικού Άργους μόνο ορισμένα μέλη του είναι ορατά, αφού το κτήριο δεν έχει έρθει ακόμη στο φως. Μέσα στον φάκελο θα βρείτε πληροφορίες για δύο ακόμη από τα παραπάνω θέατρα της Αιτωλοακαρνανίας. Αναζητήστε τα έντυπα για τα αρχαία θέατρα των Οινιάδων και της Πλευρώνας.

Βιβλιογραφία

Κολώνας, Λ., Σταυροπούλου-Γάτσου, Μ., και Σταμάτης, Γ. (2009), *Τα αρχαία θέατρα της Αιτωλοακαρνανίας*, Αθήνα: Διάζωμα-Νομαρχία Αιτωλοακαρνανίας-ΛΣΤ΄ Ε.Π.Κ.Α.

Σταυροπούλου-Γάτσου, Μ. (2008α), «Αιτωλία και Ακαρνανία», στο: Βλαχόπουλος, Α. Γ. (επιστ. επιμ.), *Αρχαιολογία: Εύβοια και Στερεά Ελλάδα* (σελ. 388-397), Αθήνα: Μέλισσα.

Σταυροπούλου-Γάτσου, Μ. (2008β), «Ακαρνανία: Ιστορικό και αρχαιολογικό περίγραμμα», στο: Βλαχόπουλος, Α. Γ. (επιστ. επιμ.), *Αρχαιολογία: Εύβοια και Στερεά Ελλάδα* (σελ. 414-425), Αθήνα: Μέλισσα.

Σταυροπούλου-Γάτσου, Μ. και Schwandner, E.-L. (2008), «Στράτος: Η πρώτη πρωτεύουσα του Κοινού των Ακαρνάνων», στο: Βλαχόπουλος, Α. Γ. (επιστ. επιμ.), *Αρχαιολογία: Εύβοια και Στερεά Ελλάδα* (σελ. 426-429), Αθήνα: Μέλισσα.

Πηγές από το διαδίκτυο

Διαδικτυακός τόπος Σωματίου «Διάζωμα»: http://www.diazoma.gr/GR/Page_04-01_AT-014.asp

Άλλες πηγές

Εφορεία Αρχαιοτήτων Αιτωλοακαρνανίας και Λευκάδας

Προέλευση εικόνων

Εικ. 1, 3, 7, 8: Κολώνας, Λ., Σταυροπούλου-Γάτσου, Μ., και Σταμάτης, Γ. (2009), *Τα αρχαία θέατρα της Αιτωλοακαρνανίας*, Αθήνα: Διάζωμα-Νομαρχία Αιτωλοακαρνανίας-ΛΣΤ΄ Ε.Π.Κ.Α.

Εικ. 2: Εφορεία Αρχαιοτήτων Αιτωλοακαρνανίας και Λευκάδας

Εικ. 4-6: Διεύθυνση Μουσείων

Συντονισμός έργου: Μαρία Λαγογιάννη, Δρ Αρχαιολόγος
Σουζάνα Χούλια - Καπελώνη, Αρχαιολόγος
Σχεδιασμός περιεχομένου - γενική επιμέλεια: Έλενα Μπαζίνη, Αρχαιολόγος
Γραφιστική & καλλιτεχνική επιμέλεια: Σπήλιος Πίστας, Γραφίστας
Κείμενα: Μαρία Αγγελάκου, Αρχαιολόγος
Ηλεκτρονική επεξεργασία: Ειρήνη Σταυριανού, Γραφίστας
Παιδαγωγική επιμέλεια: Χρύσα Αθιανού, Εκπαιδευτικός
Διορθώσεις κειμένων: Βιολέττα Ζεύκη, Αρχαιολόγος - Μεταφράστρια

ISBN: 978-960-386-225-3

©2015 Υπουργείο Πολιτισμού, Παιδείας και Θρησκευμάτων

Απαγορεύεται η οποιαδήποτε μερική ή ολική ανατύπωση χωρίς την άδεια του εκδότη

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΟΥΣΕΙΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Το έργο «Σχεδιασμός και παραγωγή παιδαγωγικών εργαλείων για την ανάδειξη της σημασίας του θεάτρου στην αρχαιότητα και σήμερα» (κωδικός MIS 339817) υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος "Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση" και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.